

Gryf, hipogryf

Aibhill Dreamstoher: Gryf to wyjątkowo ciekawa istota, postrzegana zarówno jako symbol dobra i zła. Legendy przedstawiają gryfa jako wspaniałomyślny, a zarazem silne zwierzę, zdolne do pomocy potrzebującym, neutralnego, wiecznie czuwającego strażnika skarbcza lub zrodzonego ze Zła, drapieżnego i krwiożerczego stwora... Który wizerunek jest prawdziwy?

Gryf [łacińskie: *gryphus*; greckie: *gryps*; angielskie: *giffon*] to fantastyczny stwór znany z mitologii asyryjskiej, egipskiej i greckiej. Jego nazwa wywodzi się od indogermańskiego słowa „grabh” co znaczy chwycić. Najstarsze wyobrażenia tego stworzenia pochodzą z Mezopotamii, gdzie przedstawiany był jako uskrzydłony lew o głowie i pazurach orła. Przypisywano mu ogromną siłę, dzięki której w walce był w stanie pokonać dorosłego mężczyznę. Często pilnował skarbów napadając w razie potrzeby na poszukiwaczy złota, strzegąc w ten sposób powierzonego mu cennego kruszcu.

W czasach starożytnych gryf był uważany za największego ptaka na ziemi. Opowiadano o nim, że żył w złotych gniazdach. Jego ojczyznę umiejscawiano na pustyni w Scytii, Indiach, Etiopii, a nawet w kraju Hiperborejczyków – zaginionej mitycznej cywilizacji, gdzie poświęcony był Słońcu.

Mitologia grecka ukazuje gryfa jako towarzysza Apollona, Artemidy, a także bogini losu i zemsty Nemezis. Napadał – jak już wspomniałam - na poszukiwaczy złota, ale opiekował się także domowym ogniskiem, czynił dobro. Jego wizerunki w mieszkaniu przynosiły domownikom szczęście, chroniły przed złymi mocami. Poświęcony był także Dionizosowi. W kulturze egejskiej i grecko-rzymskiej stanowił częsty motyw w sztuce.

W średniowieczu gryf stał się symbolem Chrystusa, jego podwójnej natury – boskiej i ludzkiej. W czasach renesansu występował w ornamentyce nawiązując do form antycznych.

Legendę o gryfach przekazali scytyjscy nomadzi, których spotkał grecki podróżnik Aristeas u stóp gór Ałtaj około 675 roku p.n.e. Scytowie opowiadali mu o pustkowiach na wschodzie, gdzie wojownicze stworzenia strzegą ogromnych pokładów złota. Aristeas wykorzystał ten fakt w opowieści o konnych jeźdźcach, którzy walczą z gryfami o złotonośne tereny, które miały się znajdować na wschód od Morza Czarnego, w Reginach Hindukuszu, Ałtaju i pustyni Gobi. W późniejszych wersjach gryfy broniły swych gniazd i młodych przed górnikami wydobywającymi złoto. Gryf więc

szybko stał się popularnym elementem klasycznej sztuki i architektury. W tej roli występuje do dziś. Przy wejściu do siedziby Dumbledore'a jest nawet mosiężna kołatka w kształcie gryfa.

Badania prowadzone w lotnych piaskach pustyni Gobi wykazały, że archetypem (dla nieorientowanych: archetyp, mówiąc w skrócie, to prastary wzorzec istniejący odwiecznie w umysłowości ludzkiej, określający wyobrażenia o świecie, przeżycia religijne, zachowania itd.; więcej na ten temat dowiecie się w liceum ;)) gryfa był dinozaur *Protoceratops*, którego białe szczątki rozrzucone na pustyni dały początek legendzie o gryfie. Zresztą wiele mitycznych zwierząt, pojawiających się w świecie Harry'ego Pottera, zawdzięcza swoje istnienie dawnym filozofom, próbującym zrozumieć pochodzenie kości znajdujących w warstwach osadowych.

***

Średniowieczną wersją klasycznego gryfa jest hipogryf [angielskie: *hippogriffs*] – owoc związku gryfa i klaczy, którego przednia część ciała należy do orła, a tylna do konia. To rzadkie, uskrzydłone zwierzę miało być ulubionym rumakiem rycerzy Karola Wielkiego, wojowników z ósmego i dziewiątego wieku.

Hipogryf narodził się jednak znacznie później, bo około 1516 roku we włoskim poemacie epickim Lodowica Ariosta „Roland szalony”, który miał być kroniką wypraw kilku rycerzy Karola Wielkiego. Jak gryf, także i hipogryf Ariosta ma głowę i dziób orła, przednie nogi lwa zakończone szponami orła oraz bogato opierzone skrzydła. Oswojony i wyszkolony przez maga Atlanta, potrafił latać szybciej i wyżej od wszystkich ptaków i runąć na ziemię z prędkością błyskawicy, kiedy jeździec zapragnął wylądować. Tę cechę nawet nieustraszeni rycerze uważali za nieco niepokojącą, byli jednak zachwyceni, iż hipogryf – którego można dosiadać jak konia – potrafi w mgnieniu oka przenieść ich z jednego krańca świata na drugi.

W wyżej wymienionym poemacie hipogryf występuje jako symbol miłości.

Chociaż to zwierzę lubi płatać figle tym, którzy chcą go złapać i zrywa się do lotu dokładnie w momencie, kiedy ktoś ma pochwycić go za uzdę. Jednak gdy wreszcie pozwoli się dosiąść, okazuje się lojalnym towarzyszem. Aby go okiełznać należy mu się nisko uklonić, patrząc przy tym głęboko w jego oczy. Jako przyjaciel rycerza Rogera frunie ponad Alpami z Włoch do Anglii, a następnie ląduje pośród żołnierzy i szlachty,

czym wzbudza ich podziw i zdumienie. Potem Rogero rusza do Irlandii, oczywiście na swoim hipogryfie. Tam ratuje z rąk straszego morskiego potwora piękną dziewczynę, Angelinę; na widok cienia skrzydeł hipogryfa na wodzie stwór porzuca swą ofiarę w nadziei, że złapie coś większego i smakowitszego, tymczasem hipogryf zwinnie usuwa się z drogi, Rogero zaś unieszkodliwia potwora oślepiającym blaskiem magicznej tarczy. Finał tej historii był taki, jak w większości baśni – Rogero i Angelina żyli długo i szczęśliwie (ach, jakie to romantyczne...).

Za sprawą książek o Harrym Potterze najślynniejszym hipogryfem stał się Hardodziób (Buckbeak; z angielskiego Buck to brykać, buńczuczyć się a beak to dziób) – w połowie szary koń, w połowie olbrzymi orzeł z pomarańczowymi oczami, ulubieniec gajowego Hagrida. Skazany na ścięcie przez Komisję Likwidacji Niebezpiecznych Stworzeń (wszyscy wiemy na czyje polecenie) dzięki interwencji Harry'ego i Hermiony uciekł w nieznane ze swoim przyjacielem, Syriuszem Blackiem.

Powyższy artykuł powstał głównie na podstawie:

„Księga wiedzy czarodziejskiej. Przewodnik po zaklętym świecie Harry'ego Pottera”, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2003

„Harry Potter. Nauka i magia”, wyd. Prószyński i S-ka, Warszawa 2003

„TEZAUROS Harry Potter”, wydawca: W. Cejrowski Ltd., Warszawa 2004

oraz artykułów prasowych i informacji znalezionych w Internecie

[Aibhill Dreamstoher](#)

1.02.2005, 09:55